СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК L. Ч. 234. Джерзі Сити, Н. Дж., середа, 11-го листопаду 1942. No. 234. Jersey City, N. J., Wednesday, November 11, 1942. VOL. L.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПРЕЗИДЕНТ ТАВРУЄ ЛЯВАЛЯ

ВАШИНГТОН. — Хоч Америка і Франція зірвали дипльоматичні звязки і французький амбасадор у Вашингтоні, Генрі-Гей, дістав назад свій пашпорт, щоб міг вертати до дому — то проте оба краї не зробили ні одного кроку, щоб вступити в справжню війну. Президент апелював до французького народу понад голову уряду в Віші і казав, що теперішні воєнні операції в Африці мають на цілі теж увільнення Франції з того ярма, в котрім знайшлись французи по капітуляції Гітлерови. З французьким народом, говорив президент, Америка ніколи не зірве дипльоматичних звязків ні дружби, лише з гітлерівськими завушниками, котрі всеціло служать Гітлерови.

ЗВИВАННЯ ФРАНЦУЗЬКИХ КОНЗУЛЯТІВ

ВАШИНГТОН. — Всі конзулярні бюра Франції, по Злучених Державах Америки, закрили двері і почали пакуватись до відізду. Це сталось внаслідок зірвання дипльоматичних звязків з Америкою. — Французький консуль в Бостоні, Біер, заявив, що він зриває звязки не з Америкою, лише зо своїм власним урядом, котрий таврує американську окупацію Північної Африки, як „напад на Францію", хоч властиво це є ніщо інше, тільки заходи, щоби увільнити Францію від того жахливого положення, в котрім вона нині знаходиться під владою німців.

ЗВЯЗКИ ЗРИВАЮТЬ ІНШІ КРАЇ.

ВАШИНГТОН. — В дипльоматичних колах говорять, що вслід за Америкою підуть майже всі інші американські краї і також зірвуть дипльоматичні звязки з французьким урядом у віші. Мексико і Канада вже зірвали ті звязки. А за ними піде Бразилія і цілий ряд полудневo-американських країв, правдоподібно з винятком Арґентини і Чіле.

ДАЛЬШІ НАРАДИ В КОНҐРЕСІ В СПРАВІ НОВОБРАНЦІВ

ВАШИНГТОН. — Палата представників щераз голосувала над справою молодих новобранців, понижче 21 року життя. Та палата вже раз ухвалила законопроект, що їх можна брати до війська і посилати до фронтових ліній так, як це лише уважає за відповідне військова влада. Але сенат ухвалив те застереження, що їх не можна висилати скорше, як по році вишколу. Палата представників мусіла щераз дискутувати і голосувати над тою справою. Другий раз вона знов станула на становищі, що не треба робити ніяких застережень, а лишати військовій владі, коли і де вона має посилати тих молодих вояків. Шеф штабу американської армії, ґенерал Маршал, в тій справі писав листа до конґресу і в нім говорив, що хай конґрес має довіря до військових властей, бо вони знають, скільки вишколу треба дати воякам.

ВИЛКІ В ОБОРОНІ КОМУНІСТІВ.

ВАШИНГТОН. — Вендел Вилкі, котрого комуністи в свій час називали „лялькою Морґана і великого капіталу", тепер зробив себе безплатним оборонцем комуністів. Він виступив як безплатний адвокат комуніста Шнайдермана, родженого в Росії, котрому уряд хоче відібрати громадянство на тій основі, що той комуніст, коли брав американське громадянство, не мав доброї волі бути вірним Америці. Вилкі говорив, що в Америці повинна бути толеранція і всі повинні мати свободу висловлювати свої думки та переконання. На те один з суддів нагадав Вилкому промову голови американської комуністичної партії, Фостера, в котрій Фостер годився приняти кандидатуру на американського президента підчас президіяльних виборів. В тій промові було чимало таких слів, котрі виразно вказували на нельояльність супроти Америки з боку комуністів. Вилкі відповів, що тої промови не читав. Автім, додавав він, підчас виборів не одне говориться. На ту заяву Вилкого судді тільки здвигнули раменами.

ПРО АМЕРИКАНСЬКУ ЗБРОЮ В АФРИЦІ.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт повторив свою заяву, що британці виграли свою кампанію в Єгипті і Лібії головно своєю власною зброєю. Але участь в тій кампанії брала також і американська зброя. Та участь не була мала. До Єгипту-Лібії, говорив президент, Америка вислали всілякої зброї і інших воєнних матеріялів на 636 мільйонів долярів.

МОЖЛИВЕ ДАЛЬШЕ ОБМЕЖЕННЯ ҐАЗОЛІНИ.

ШИКАҐО. — Представники влади натякають, що можливо для східних стейтів треба буде знов обтяти дещо пайок ґазоліни, а то тому, що не можна задовольнити і тих пайків котрі тепер маємо. Щодня недостає по сто тисяч барилок.

НАРАДИ В СПРАВІ КОНТРОЛІ ПРАЦІ.

ВАШИНГТОН. — Президент нараджувався з представниками конґресу в ціли впровадження законодавства, що контролювалоб усю працю в Америці. — Проти примусової контралі праці висказалась конвенція К.П.О., що розпочала свої наради в Бостоні.

Американці Посуваються в Глибину Африки

ВАШИНГТОН. — Департамент війни повідомив, що американські збройні сили на всіх відтинках нововідкритого фронту в Африці посуваються успішно вперед. Втрати малі. Опір ставлять лише в деяких місцях льокальні сили. Найбільший опір ставлять в Орані. Те місто окружене вже зо всіх сторін і лише деякі американські частини здержались, щоб його здобути, а решта проминула Оран і посувається далі в глибину Африки, а також здовж побережжя Середземного моря, на схід. Опір ставить також Касаблянка, в Мороко. Дотепер американці взяли біля дві тисячі полонених. — Президент Рузвелт разом зо своїми військовими дорадниками пильно студіював звідомлення з фронту. По тій конференції шеф штабу президента, адмірал Леґі, заявив, що на його думку, дотепер все виглядає дуже добре.

ДАЛЬШІ ЦІЛИ АМЕРИКАНЦІВ В АФРИЦІ

ВАШИНГТОН. — Урядові кола подали до відома, що президент Рузвелт звернувся листом до паші Тунісу, північно-африканської провінції, що була під зверхністю Франції, щоб той дозволив американським збройним силам перейти через його територію, бо їм ходить про те, щоб дістатись до Лібії і взяти війська держав осів з другого боку. Президент найвиразніше заявив, що Америка не має ніяких територіяльних амбіцій в Африці, а свої воєнні операції розпочала лише тому, щоб знищити спільного ворога і запровадити на світі лад. Американці будуть кооперувати з французькими і льокальними туніськими властями, говорив президент. З заяви виходить, що той апель президента був лише дипльоматичною чемністю, щоб підкреслити пошану Америки до місцевих властей. Колиб одначе паша відмовився дозволити америкаським військам перейти його територію, то вони певно без дозволу туди підуть.

БОЇ НА ПАЦИФІКУ

АМЕРИКАНСЬКА КВАТИРА В АВСТРАЛІЇ. — Американські літаки в більших формаціях бомбардували японські бази і японські кораблі. Серед того бомбардування ушкоджено одного японського нищівника. — На острові Нова Ґвінея союзні війська далі переводять успішну офензиву. Вони дістались до північного побережжя острова Нова Ґвінея і змусили японців збитись лише в двох осередках, Оіві і Буна.

Американські Бомбовики Бомбардують Днем Ст. Назер

ЛОНДОН. — Бомбари літаючих фортець і бомбовиків „Либерейтор" били в понеділок днем по захопленому націстами порті Ст. Назер. Вони поцілили багато обектів у тій важній базі німецьких підводних човнів. Утратили три літаки.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ЗДЕРЖУЄ НАСТУП НА МОЗДОК

МОСКВА. — Понеділкове звідомлення команди червоної армії каже, що російські оборонні відділи, піддержані повзами, далі здержують наступ німців коло Налчика й в Сталінграді. Мовляв, червона армія здержала ворога на всіх фронтах.

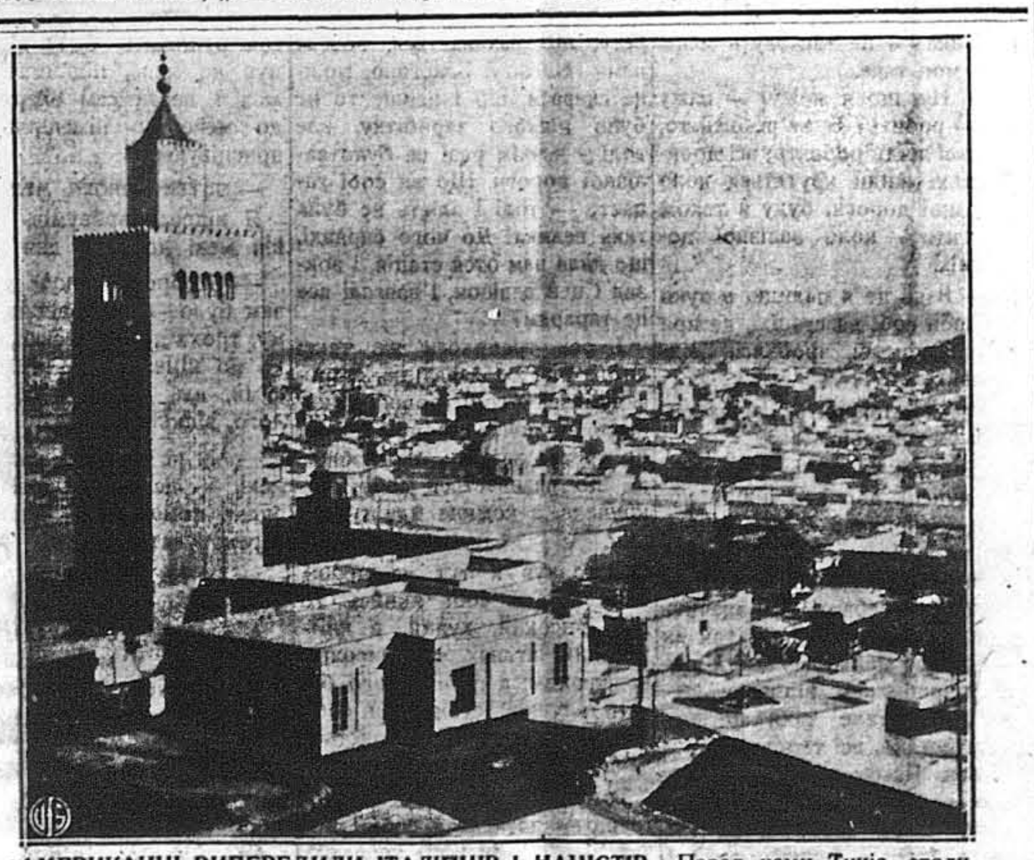
Російські вояки воюють у Сталінграді успішно проти німецьких повзів, котрі вони підпалюють, кидаючи на них фляшки з бензиною. Одна така ґрупа, зложена з трьох добровольців, підпалила шість німецьких повзів.

Німецький урядовий комунікат каже, що війська Осі мали доспіхи в околиці Туапсе над Чорним морем. Німецькі радіові звідомлення приписують деякі місцеві перемоги співпраці румунів, ще інші італійців.

ЦЕРКВА БЛАГОСЛОВИТЬ СТАЛІНА

МОСКВА. — Перший раз від початку червоної революції православна церква поблагословила провідника большевиків. Йосиф Сталін дістав офіціяльно благословення від російської православної церкви. Сергій, патріярх цеї церкви, післав Сталінові зприводу 25. річниці червоної революції послання, в котрім він привитав Сталіна як „помазаного вожда наших збройних і культурних сил, що ведуть нас до перемоги над варварським наїзником".

„Най Бог благословить побідою й славою твої великі вчинки для батьківщини", каже Сергій. Николай, київський митрополит і примат української церкви, побажав Сталінові довгого життя й сили, „аби очистити Україну з німецького бруду".

АМЕРИКАНЦІ ВИПЕРЕДИЛИ ІТАЛІЙЦІВ І НАЦІСТІВ.—Перед нами Туніс, столиця Тунісу, африканської кольонії, що є під французьким протекторатом, себто тепер під владою французького уряду в Віші. Ту кольонію хотіли забрати італійці. А націсти хотілиб вжити її для дальших воєнних операцій. Тепер займають її американські війська для чисто воєнних цілей, щоб звідтам можна було заатакувати зади армії ґен. Ромеля, що вже схоронилась в Лібії.

ПРОГРАВШИ В ЄГИПТІ, ВОРОГ ПРОБУЄ БОРОНИТИСЬ В КІРЕНЕЙЦІ

КАЇРО. — Єгипетський бій для німців і італійців дефінітивно програний. Підчас коли аліянти „вимітують" останки ворога з Єгипту, ворог пробує ще ставити опір у Кіренейці, найдалі на схід висуненій частині Лібії. Він фортифікує лінію з Тмімі до Мекілі, та спирається на базу в заливі Сідри.

Аліянтські летуни й повзи роблять завзяті заходи, аби як найменше ворожих військ дійшло до фортифікованих позицій. Донесення з границі Лібії вказують, що британським бомбовикам удалося затарасувати принаймні частину доріг для відвороту військ Ромеля.

ЖІРО СТАЄ НА ЧОЛІ ФРАНЦУЗЬКОЇ АРМІЇ В АФРИЦІ.

ПОСТІЙ У ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Ґенерал Двайт Д. Ейзенговер, командант аліянтських військ у північній Африці, заявив у спеціяльнім комунікаті, що ґенерал Анрі Оноре Жіро прибув з Франції до Алжіру, „аби організувати французьку армію, що мае наново підняти боротьбу".

Жіро заявив охоту вести знову французькі армії „для перемоги над Німеччиною й Італією й увільнення Франції й її імперії". „Америка обіцяла повну поміч у зброї й воєнному риштунку для цеї нової французької армії", каже комунікат.

Ґенерал Жіро відомий полководець з першої світової війни, в котрій він попав був у німецьку неволю й втік з неї. Підчас теперішньої війни він знову попав у німецьку неволю й втік з неї.

АЛІЯНТСЬКИЙ КОМАНДАНТ ПРО ПОСТУП АМЕРИКАНСЬКОЇ АРМІЇ.

ПОСТІЙ АЛІЯНТСЬКИХ ВІЙСЬК У ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Ґенерал Ейзенговер, командант аліянтських військ у Північній Африці, відбув з газетярами коротку конференцію, підчас котрої заявив їм, що він є вповні задоволений поступом американської армії в Північній Африці. Він назвав роботу американської й британської фльот „чудесною". Він признався, що мав лише одно розчарування в цій кампанії: що французи з прибережних батерій в Північній Африці ставили опір аліянтським військам, що їх висаджувано з кораблів на африканський континент.

ФРАНЦУЗЬКІ ВІЙСЬКА ЗА АЛІЯНТАМИ.

КАЇРО. — Керманичі Воюючих Французів запевняють аліянтів, що французькі війська в Північній Африці стоять збитою масою за аліянтів та що вони лише ждуть нагоди воювати проти Осі. Мовляв, французькі вояки, що становлять залоги прибережних батерій, котрі стоять під командою фльоти, є виїмком.

В АФРИЦІ ПРОБОВАНО НОВУ АМЕРИКАНСЬКУ ЗБРОЮ.

ЛОНДОН. — Підчас висаджування американських військ у Північній Африці випробовано різну американську нову зброю, передовсім нові скоропади, баржі для висаджування військ і кріси Ґеренда. Армія мала теж нагоду випробувати свої пляни щодо координації барж, літаків, повзів і гармат.

КИТАЙЦІ РАДУЮТЬСЯ НОВИМ ФРОНТОМ.

ЧУНҐКІНҐ (Китай). — Китайська преса витає радісно відкриття нового фронту в північній Африці як заповідь ще одного фронту, в Італії або в Греції. Одна з газет каже, що війна дійшла до зворотної точки. Ще інша каже, що висадження американських військ в Африці є найбільше начасною допомогою для Росії. Ще інша висказує бажання, щоби події в Африці успокоїли заворушення в Індії й дали нагоду китайським і британським військам злучитися в Бурмі.

У ШВЕЦІЇ ВЖЕ ПЕРЕДБАЧАЮТЬ БЛИЗЬКИЙ КОНЕЦЬ ВІЙНИ.

СТОКГОЛЬМ. — На місцевій біржі був у понеділок „чорний день": шери різних підприємств, занятих продукцією воєнних матеріялів, пішли сильно вниз, бо бизнесмени видимо сподіються скорого закінчення війни. Декотрі шери впали на 50 пунктів.

ІМІҐРАЦІЙНІ УРЯДИ В ЛОНДОНІ ЗАХОПЛЕНІ ДОСПІХАМИ.

ЛОНДОН.— Ніхто нині не захоплений так останніми доспіхами аліянтських військ, як уряди різних європейських держав на вигнані. Декотрі з них захопилися подіями до того, що почали вже приготовлятися до виїзду домів.

ЧУТКА ПРО СХОПЛЕННЯ ДАРЛЯНА.

СТОКГОЛЬМ. — Шведське Телеграфічне Бюро подає вістку з Парижа, що французький адмірал Дарлян, командант збройних сил Франції, і ґенерал Альфонс Жуен, командант французьких військ у Північній Африці, попали в руки американських військ.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

У Свято Завішення Зброї

Приходиться нам святкувати цьогорічне свято Завішення Зброї в таку хвилину, коли сини тих американців, що пропамятного 11. листопаду 1918. року стояли в Европі в стрілецьких ровах, скидають тепер з літаків бомби на ті самі чи сусідні місця, де їхні батьки воювали. Святкуємо тоді, коли наші хлопці вже висіли на африканську землю. Святкуємо тоді, коли американські летуни охороняють в Азії демократичний Китай перед наїзником. Святкуємо тоді, коли на Пацифіку змагаються американські вояки по геройськи з підступним японським агресором, що перший з ворогів пішов війною проти Америки.

Значить, що святкуємо ось те свято примирення — в самому розгарі нової війни, якої ми не зачинали, якої не хотіли і проти якої боронились, а яку, як виходить, прийдеться кінчити мабуть головно силами Америки, американськими вояками й американською зброєю. Це не значить, що тим хочемо відмовляти іншим союзникам того, що вони в цю війну вложили, чи що ще їм прийдеться вкладати. Ми тільки стверджуємо, що отсе ввійшли ми вже в таку фазу цеї другої світової війни, коли Америка зачинає заважувати безпосередно на фронті. Не тільки на Пацифіку, як це було головно досі й де ми повели офензиву, але теж і на інших фронтах. Як от в Африці, де американські вояки і маринарі теж зачали ще й свою власну офензиву, яка очевидно, є в пляні стратеґії Аліянтів.

Знаємо, що це є щойно американський початок, але початок такий, який дає надію, що нове свято примирення вже не дуже далеке, якщо воєнні події будуть далі розвиватись в такому напрямі і з таким вислідом для Аліянтів, як це тепер діється в Африці. І дай Боже, щоб цей день примиря чимскорше надійшов та заощадив нам і цілому світови дальших людських втрат і терпінь.

Сьогодня будьмо отже доброї віри і надії. Бо якщо далі віддаватимемо все що потрібне нашій державі для воєнних зусиль, то не тільки, що переможемо ворогів, але, що теж дуже важне, ось та перемога прийде скорше, ніж ми цього надіялись. А коли попри ті наші старання є ще про що думати і чим журитись, то тільки тим, щоб нове Святе Завішення Зброї не було таким як те, якого память тепер святкуємо. Значить, щоб воно не повторило давних кривд і не створило нових, а щоб було так, як це проголошує президент Рузвелт від імени Америки, яка дає все що може, нічого для себе не бажаючи, а тільки хоче, щоб у світі запанували мир і свобода — для усіх країв і усіх народів.

Нічого кращого від того, що бажає Америка — ні одна людина і ні один нарід собі бажати не можуть. І якщо це вдержиться, то нове Свято Завішення Зброї буде не тільки перемогою над агресорами і диктаторами, але теж небувалим у людській історії триюмфом найвищих людських ідеалів: перемогою свободи і гідности людини над грубою, бестіяльською силою, що є джерелом усього лиха в світі.

ВАШИНҐТОН І ВІШІ

Від довгого часу в Америці проявлялося зовсім явно невдоволення з дальшого удержування правильних дипломатичних звязків американського уряду з нібито французьким урядом у Віші. Що ці звязки були певною аномалією, не перечили навіть ті, що проти них не виступали: адже американський уряд на довгий час до виповіджени війни державам Осі не скривав своєї симпатії для ворогів держав Осі, а льоґічною консеквенцією такого наставлення було би зірвання зносин з тими, що пішли на політику кооперації з націстичним урядом.

Поважним арґументом за зірвання звязків між Вашинґтоном і Віші було те, що французький уряд відкинув домагання Злучених Держав, подане йому при утечі з Парижу, аби він перенісся з Парижу до Африки й звідти, замісць віддавати німцям воєнні кораблі й фльотні бази, далі вів, принаймні позірну, боротьбу проти Німеччині й Італії. Американський уряд не зривав звязків з урядом Петена, коли цей замісць цього осів у Віші, де він мусів піти на уступки перед щораз дальше йдучими домаганнями націстів і фашистів. Не зривав цих звязків американський уряд навіть тоді, як у цьому уряді стали керувати головними справами такі очевидні націстичні прихильники, як Лявäль, котрі віддали Гітлерові 150,000 французьких робітників, потім 35 торговельних кораблів.

Голоси противників таких звязків між Вашинґтоном і Віші стали голосними останніми часами, коли стали підноситися особливо голосно домагання відкриття другого фронту. На всі такі домагання одначе американський уряд задержував просто гробову мовчанку, не відповідаючи навіть на найголосніші протести в цій справі. Зовсім природно, таке наставлення викликало грубе невдоволення серед прихильників такого зірвання, під впливом котрого деякі навіть посувалися до визиванок на урядників, відповідальних за заграничну політику Злучених Держав, головно секретаря стейту Гола.

Власне цей урядник мав у неділю нагоду відповісти на всі закиди, зроблені на його адресу з того приводу, і то відповісти в достойний спосіб, не згадуючи ні закидів, ні домагань, ні тим менше визиванок. Він просто скликав пресову конференцію й прочитав зібраним ґазетярам свою заяву про те, чому саме департамент стейту держався такої політики супроти Віші.

„Люди, що журилися політикою цього уряду супроти Віші, тепер зможуть самі побачити її повно весь її зміст," говорив Кордел Гол з видимим самовдоволенням. Після цього він заявив, що провідною думкою американської політики супроти Віші було остаточне звільнення Франції з німецької неволі.

Виходить, що, йдучи за цею політикою, американський уряд удержував звязки з пронацістичним урядом у Віші, дарма, що такі звязки дехто пояснював як піддержування власне того уряду й його політики. Кордел Гол вичисляє цілу низку користей, які виринули для американського уряду від такої компромісової політики.

Передовсім, завдяки своїм звязкам з Віші американський уряд уміг мати кожного тижня дуже важні інформації про події внутрі окупованої Франції та з північної Африки.

Подруге, завдяки своїм звязкам з про-націстичним урядом американський уряд міг удержувати теж звязки з французьким народом і заохочувати його піддержувати тих провідників, котрі стояли далі в опозиції до Гітлера.

По третє, завдяки цим звязкам американський уряд міг удержувати перед очима французів живими основні поняття свободи й надію на остаточне висвободження свобідних французьких встанов у Франції в такому стані, в якому вони існували до французької окупації.

По четверте, американський уряд міг бачити, яких засобів уживали німці для натиску на Францію, аби заставити її до повної „співпраці" з Німеччиною. Він міг бачити, в який спосіб Франція викручувалася від домагання доручити німцям французьку воєнну фльоту або її частину, давати німцям фльотні бази на Середземному Морю або якунебудь допомогу німецьким військам.

Накінець, удержування звязків між Віші й Вашинґтоном дало можливість уплянувати й вислати військову експедицію на Середземне море й піддержувати британські операції на Сході.

До цього Гол додав, що цеї політики американський уряд придержувався консеквентно і він не думає відступати від неї й тепер. Тому Вашинґтон з Віші звязків не зриває, лишаючи це зірвання урядові в Віші.

„МИ ЗНАЄМО..."

Коли українській справі, а то й українським поодиноким людям, організаціям, чи ґазетам, дово дилось, або ще й тепер доводиться, витерпіти деяку напасть, то треба тепер і в будучині памятати, хто є цього всього головним автором і промотором; хто, на чиїй службі й для чиїх інтересів постійно далі юдить проти американсько-українських народніх організацій і ґазет, звязуючи їх з „гітлеризмом"; хто закидує постійно американсько - українському громадянству, що воно не „співпрацює" з Америкою.

Очевидно — це робота американських комуністів, передусім їхня! Прикладом цього може бути і те, про що отсе згадуємо.

Комуністичні „Українські Щоденні Вісти" пишуть в числі з 7. листопаду, що „Ми знаємо...", чому „свободяни" — „ці демократи ще не видали ані одного заклику до американських українців до боротьби проти Гітлера і його зграї". Або: „Ми знаємо, чому ці „демократи не протестують проти Гітлера". Або „Нам звісна історія цих гітлерівських студжів". І так далі, і так далі. Одним словом усе вони „знають": хто, куди і пощо їздив, що говорив і що робив. „Українські Щоденні Вісти" твердять, що все це було й є — тільки для Гітлера. І ніхто в світі не зможе їм доказати, щоб так не було... І замітне те, що в тому самому часі, коли таке і йому подібне раз-у-раз в „У. Щ. Вістях" появляється, вони домагаються, щоби була „співпраця" з ними, себто з ось такою зграєю безсоромних клеветників. Хочуть, щоб „свободяни" з ними ставали на одній трибуні й сиділи за одним столом. Чи не безсоромні нак-би?

Отже ще раз підкреслюємо, що коли далі появляться напади проти українства, в ґазетах чи книжках, то все це далі виходить з одного джерела, з одної комайди, себто з комуністичного джерела і з комуністичної команди. І виходить воно не в інтересі Америки чи американської демократії, а для інтересів чужих, не-американських.

З нашого боку можемо сказати большевицькій зграї, щоб вона не обмежувалась до того, щоб писати на провокаторський лад „ми знаємо", бо тепер війна, а наш край у небезпеці. Тому, якщо хтось таке „знає", то є його обовязком як американського громадянина про це точно й совісно повідомити дотичні американські власти. Те, що комуністи досі понабріхували, варта торби січки. Але як мають ще щось, так до влади з тим! Хай вона розслідить і розсудить! Ми свідомі того, що колиб комуністи правили в Америці, то в таких справах не булоб ніякого доходження, а рішав би навіть голос ось таких нахаб та туманів як от з „У. Щ. Вістей". Та тут господарем хто інший! І інше тут право.

„Свободяни" протестували проти Гітлера вже тоді, коли „У. Щ. Вісти" виправдували спілку Гітлера з Сталіном, коли війна з Гітлером була для комуністів „капіталістичною". „Свободяни", як і подавляюча більшість американських українців, не були і не є комуністами і не хотіли і не хочуть комунізму в Америці, так, як і нацизму та фашизму, а большевики хочуть комунізму теж і в Америці.

Комуністи хотілиб визискати війну Гітлера з Совєтами на перетягання американських українців в комуністичний табор. „Свободяни" їм у тому на перешкоді. Звідси і походять ось ті їхні калюмнії з „ми знаємо..." і т. п.

Комуністи не хочуть, щоб світ, як це заявив єпископ Велч, побачив велич Америки і „Американське Століття". Зате хочуть бачити чию іншу велич і чиє інше століття... А нашим „гріхом" є те, що ми, що знаємо відносини в Европі й в Америці, не кажемо нашим людям в Америці, щоб називали „раєм" в Европі те, що є нуждою, кривдою і поганством. Нашим „гріхом" є далі те, що ми не радимо нашим людям в Америці шукати ріжних божків поза Америкою і там добачувати „ясне сонце", бо сонце в Америці світить для нас дуже ясно, а американська земля дуже плодюча і всіх нас кормить дуже добре. І розум американський не такий, щоб треба було американцям в кого іншого зажичатись. Цей розум підніс Америку під промисловим оглядом дуже високо, найвище з усіх країв у світі. І нема потреби подивляти якісь інші „індустріялізації". А американському робітникови нема потреби оглядатись, коли хоче мати ще краще життя, на якийсь інший порядок, бо нема в світі такого краю, як і нема такого порядку, що давалиб робітникови краще життя від того, що його дає йому Америка.

Ось таке ми голосимо з переконання, що це є дійсна правда. Комуністам це не є в смак. Вони не тільки, що вихваляли інші, чужі порядки і добачували „рай" деінде, але робили це свідомо, знаючи, що це є брехня. Прямо одурювали несвідомих робітників, бо так наказано їм робити. Це „ми знаємо", бо неможливо цього не знати. Як неможливо не припускати, що як тільки війна скінчиться і наш уряд захоче робити старання, щоб завести людські порядки в світі, то піде на нього тут в Америці з боку комуністів знова нова нагінка і він знову буде „капіталістичним" і „реакційним" і всім, що є найгірше в світі, а ідеалом буде для большевиків знову — чужий уряд. І знову американські порядки будуть погані, а ідеалом будуть знову — чужі порядки.

Ось такі речі „ми знаємо", бо як можна цього не знати? І за це комуністи так нас ненавидять. Через те большевики так юдять проти нас і так хотілиб нас знищити і замкнути нам уста. Бо знають, що можуть їх одного хитро підійти і піддурити, але нас не обдурять.

Гітлер уже тріщить і скоро трісне. Уся зорганізована американсько - українська маса від самого початку, далеко, заки Америка ввійшла в війну, поставилась неґативно до усяких гітлерівських `комбінацій. Усі ми, що живемо в Америці, даємо що можемо, щоб приспішити американську перемогу. І віримо, що тої перемоги жде нетерпеливо теж бідний і поневолений український нарід. **Бо як є яка надія на якусь поміч для визволення українського народу і поліпшення його долі — то та поміч може прийти тільки з боку Америки, а від нікого іншого.** Одинока Америка є незаінтересована в европейських краях і народах з того боку, щоб тягнути з них зиски, чи мати в них впливи для інших цілей, престіжевих, імперіялістичних, місійних і т. п. Знищивши Европу, [illegible] резервою на тих в Европі, що досі були відомі з гноблення інших народів. І тому саме ми цілою душею і серцем при Америці не тільки з нашого американського сентименту, що є природне, але теж і з того боку, коли думаємо про український нарід в Европі, з якого походимо. Поки давні грабіжники не показали, що вони хочуть такого порядку в світі, як це заповів президент Рузвелт, так довго ми маємо себе на осторожности.

Ми знаємо, що Америка є в союзі з іншими державами, та що треба з тим рахуватись. Але наше завдання дуже скромне: ми маємо дати свому урядови все, чого він від нас вимагає, а вже він має розпоряджатись усім тим по свому розумінню. Наприклад: наш уряд може давати навіть 90% усіх наших воєнних засобів Совєтам, якщо вважатиме таке потрібним і можливим, згідним з воєнними цілями нашого краю. Але ніхто не може нас змушувати помогати американським комуністам ставляти позаду Америку, а видвигати когось іншого не для воєнних цілей, а для пропаганди не-американських ідей.

Комуністичне „ми знаємо", яке большевики прикладають до „свободян", а властиво до того американсько - українського загалу, що не є большевицьким, є нічим іншим, а провокаторським визиском. Він хоче залякувати наших людей на те, щоб їх перетягати в комуністичний табор. Не маємо найменшого сумніву, що це їм не вдасться. Але пишемо про те, щоб вказувати на ті негідні методи, яких вживають комуністи навіть тепер, коли вся наша увага і енерґія звернені на те, щоб наш край був одної думки: знищити як найскорше ворогів, щоб скінчити війну повною перемогою.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ШОЛОМ АЛЕЙХЕМ

НІМЕЦЬ

(1)

Я собі, як вам вже відомо, дронзинський — то значить **родом** я з Дронзина. Це, треба **вам** знати, маленьке містечко в Подільській ґубернії — **таки цілком маленьке. Зрештою,** тепер Дронзино наче місто — з залізною дорогою, **стацією,** з вокзалом.

Коли наше містечко — Дронзино, себто — нараз завело **власну** стацію, так цілий світ **позаздрив:** жарт сказати, залізна дорога. Почали думати, **от-от** настане добро, от де буде можливість поживитися, тепер всі почнуть загрібать гроші лопатами. Всі зробляться щасливими!

Жидів наїхало — з всеї околиці, що називається! Домовласники почали перебудовувати свої доми, почали відкривати нові крамнички, ціну на мясо відразу піднесли, почали підшукувати нового шейхода (різника себто). Подумували навіть про нову сінаґоґу і швидко порішили докупити землі, щоб побільшити кладовище.

Коротко кажучи, ціла метушня знялась. Залізна дорога! Стація! Вокзал! Ви собі жартуєте з цим?

Візники і балаґули, правда, троха збунтувались. Вони були собі міцно невдоволені, лиця їх зробились досить таки кислі, але хто з ними рахується? Хто їх питає? Взяли поклали рельси, навезли ваґонів, збудували вокзал, повісили дзвіночок, прибили дощечку з надписом „Стація Дрозино" — і йди, будь ласка, коли тобі не подобається!

Коли почала тільки ходить залізна дорога, звертається до мене „моя" (жінка себто) і каже мені:

— Ну, щож ти тепер думаєш робити Іойка?

Іойка — це так звуть мене. Імя моє таке.

— Ну, що я можу, — кажу я, — робить? Буду робить то, що всі жиди роблять; всі дронзинські жиди крутяться коло залізної дороги, буду я також крутитись коло залізної дороги!...

— Взяв це я палицю в руки і пішов собі на стацію, де при божій помочі, зробився „відправителем".

Ну, що значить „відправитель" — цікавить вас?

„Відправитель" значить, коли купець або хто інший купив, наприклад ваґон зерна, ну то чей же треба ще цей ваґон навантажити, і відправити де треба. Це і значить „відправитель". Ну але так як в Дрозині майже всі жиди відразу зробились „відправителями", то стало таки погано. Всім погано, всі терплять, крутяться. Часом наприклад, мішок зерна купиш і перепродаси. Часом заробиш на тім що небудь, а іншим разом і своїх докладеш. Часом переловиш на боці який небудь заробіток, добро, є такі — то це. Взагалі погано, нема інтересу, що називається, зовсім нема ґешефту. Властиво, можна сказати, що і перше то не було ніякого заробітку, але тоді у всякім разі не було залізної дороги. Що ви собі гадаєте — тоді і злість не була така велика! До чого справді, що дала нам отся стація, і вокзал і цей дзвінок, і взягалі все це тарарам?

І ось трапилось же таке: Стою оце собі раз на стації, задумався я собі трошка і дивлюсь на почтовий поїзд. Вже по третім дзвінку, льокомотива що називається собі прокричала, з комина йде густий дим.

Поглянув я тут на перон, бачу стоїть собі якийсь то пан, високий, худий, в кліткованих штанах, і з високим капелюхом, а побіч нього багато клунків; стоїть він собі, витягнув шию, і озирається лячно по боках, як виновний.

Тому добродієви щось певно треба — погадав я собі і почув відразу, як мене наче хто підштовхнув: йди, жиде, йди...

— Підійди до нього і спитай — чи не треба йому чого.

Не встиг я ще добре з місця рушитись, бачу він прямує до мене, піднимає капелюх і нараз сам звертається до мене по німецьки, наче приспівуючи:

— GUTEN MORGEN, MEIN HERR!

Я відразу зрозумів, що це він мені доброго дня бажає.

— Доброго року, щоби і вам було — відповідаю я йому, троха по жидівськи, трошка по німецьки, а решту руками, але я все таки питаю його, відкіля він їде.

— Чи не знаєте — каже він мені, — де можна найти порядне помешкання, де можна переночувати, себто.

— О, так, — кажу я, — чому ні? Чомуб мені і не знати?

А в душі я собі гадаю, яка шкода, що у мене нема власного заїзного дому. Яби тепер міг завести його до себе на постояле; такий гарний німець — можна було би так таки що небудь заробити на нім...

Але тут знов промайнула у мене думка.

— Ша? — думаю я собі, — чи у тебе на голові написано, що у тебе нема заїзного дому? А нехай тобі гадається, що у тебе та є заїзний дім!

І тут я відразу звертаюся до нього — троха по жидівськи, трошка по німецьки, а решту помагаю собі руками, але пояснюю йому:

— Коли вже бажаєте собі, добродію, покличте візника, і я відвезу вас на самий найкращий заїзний дім. Помешкання, себто перший сорт, що називається.

Почувши від мене таке, мій німець тут таки прояснів, і каже мені, показуючи руками на рот:

— А чи не найдеться у вас що небудь закусити? Провізія там є?

— Сама найліпша провізія, — кажу я йому. — Ви матимете велике вдоволення, пане німець, бо „моя" (жінка себто) просто рідка хозяйка. Її куґелі, її потрави — це чистий цімис. Її рибу (що вона приготовляє, себто) може сам цар на святах їсти.

Чудово; — закричав з радістю німець і очи йому в цю мінуту засяли, і все лице просяло, як сонце.

(Дальше буде).

Домашній Фронт

Кампанії для громадських і воєнних фондів.

В часі миру місцеві громадські та добродійні фонди мають важне значіння в справі народнього забезпечення. З тих фондів дається допомога потребуючим в кожній громаді. Для поповнення фондів переводяться спеціяльні кампанії.

Тепер, в часі війни, ті фонди мають ще більше значіння для нашого загального, народного забезпечення. Вони не тільки помагають потребуючим на місцях, але також нашим борцям і союзним нам народам.

Нема загального національного фонду. Кожна громада збирає свої власні фонди для певних справ, під керівництвом вибраних місцевою громадою осіб. В наступній кампанії завданням є зібрати $95,000,000 для місцевих потреб та $75,659,000 для ріжних потреб воєнного часу, — разом $170,659,000.

Потреба в тих фондах цього року обоснована з двох причин:

1. Зі збільшенням кількости праці, люди звичайно думають, що відпадає потреба добродійної допомоги.

Проте, в наслідок війни, потреба громадсько-добродійної та медичної допомоги **зростає,** особливо для родин вояків та в тих місцевостях, де скупчено воєнне виробництво.

2. Наші союзники, які тяжко змагаються, Англія, Хіна й Росія, особливо дві останні, надзвичайно залежать від нашої щедрости.

Їх хати зруйновані, майно втрачено, а вони завзято боронять свої країни. Ми, що живемо в Америці й ще не зазнали руйнуючої сили війни, для тих людей **є единим рятунком.**

Але і наші вояки та вояки наших союзників, які попали у ворожий полон, всі вони залежать від пожертв та подарунків **американських приватних громадян.** Та ми й не хочемо аби було інакше.

Особливо для таких потреб збираються громадами гроші:

Щоби помагати робітникам у воєнних індустріях (складаючи для них прожиточний буджет та допомагаючи порадами в звязку з іншими домашніми справами); брати під опіку дітей, особливо коли матері працюють на фабриках; влаштовувати здорові розваги для молоді і старших; давати в разі потреби медичну поміч, помагати вирішувати взаємовідносини в родинах.

Громадські організації помагають підтримувати загальну мораль не тільки вищезгаданими способами, вони змагаються зі злочинністю серед молоді, стараються не допустити до злочину, поліпшуючи нездорові умови життя, що викликають невдоволення; навчають основних правил здорового життя; помагають „відсталим" робітникам, що забули свій фах, відновити знання й дістати працю у воєнній індустрії.

Вони підтримують на дусі армію й фльоту, допомогою для Ю. Ес. О. та турботами за родини й приятелів борціввояків.

Вони помагають вирішувати справи, звязані зі зростом населення в наслідок поширення воєнної індустрії. Провадять реєстрацію вільних помешкань і кімнат; поширюють медичну й громадську працю для більшої кількости людей; допомагають новим робітникам пристосуватись до нових умов життя порадами та фінансовою поміччю; стараються серед місцевих громадян витворювати розумне відношення до чужинецького населення.

Вони сприяють розвязанню питань, що викликані заснованням в певній місцевости військових таборів або яких інших воєнних установ.

Організації, які підтримують ці справи, не зважаючи на ріжну іншу свою діяльність, повинні безупинно надалі давати поміч потребуючим, як це вони робили завше. Повинні вирішувати справи медичної і громадської допомоги як своєю участю так і порадами. Слідкувати й бути готовими нести поміч в „найбільш небезпечні місця" нашого громадського життя. Помагати тим, хто не має необхідного мінімума для прожиття. Опікуватися хорими, безпритульними дітьми, людьми, які розумово непристосовані до життя.

(Подає: Бюро Воєнних Інформацій).

ВИСОКА РИБА, ЩО ПОПАЛАСЬ У ПОЛОН.—На фронті образу бачимо німецького ґенерала фон Тому, що попався в аліянтський полон підчас офензиви Аліянтів в Єгипті. Його панцирний автомобіль наїхав поле, підміноване британцями, і зачав горіти. Британські вояки пізнали, що з автомобілю вискочив якийсь високий націстівський офіцир і його зараз забрали в полон.

ЗНИМКА З НАСТУПУ.—Ось ця знаменита знимка знята підчас бою, коли австралійські вояки впадають у німецькі бойові ряди в Африці підчас єгипетської офензиви.

ШІКАҐОВСЬКА ХРОНІКА

Подає СТЕПАН КУРОПАСЬ.

Тернопільський празник, це назва підприємства, що його устроїли українські жінки з орґанізації „Дочки України" в неділю 27. вересня. Був це старокрайський празник з тими всіма нерозлучними українськими стравами, що їх українці заїдають по празниках не лише в Тернопільщині, але по всій Україні. На празник прибули хлопці українського роду, що тепер в американській армії. Прізвища деяких я записав. Між ними були два дітройтські хлопці: Юрко Прибила і Степан Віхар з Гемтремк. Треба зазначити, що військові мають все вільний вступ на підприємства в Союзовому Домі і даремну вечеру. Предсідниця орґанізації, пані П. Боднарчук, заряджувала програмою.

Український Відділ Американського Червоного Хреста, що льокується в домі відділів У. Н. Союзу працює що понеділка в цьому домі. Жінки шиють там, що можуть, а решту забирають до дому. Досі відзначення за довгі години праці і окрему добру роботу у шпиталю дістали пані Ксеня Плетяк і пані Павлина Куць. Остання є містопредсідницею відділу і недавно разом з панею В. Великою перейшла інструкторський курс несення першої помочі і курс бандажів. Згадані жінки ведуть перед у праці, однак всі ті, що сходяться що понеділка в домі Союзу, це активні жінки, що хочуть помочи воєнним зусиллям Америки. Другим разом напишу і про їхні визначні праці і досягнення в рядах Американського Червоного Хреста. Минулого понеділка, як я відвідав сходини цеї орґанізації, зголосилося до праці кілька молодих дівчат, бо досі працювали старші жінки.

Активність відділів Українського Народного Союзу в Шікаґо дуже незамітна. Можна сказати ніяка. І не можна нікого за це винувати. Війна, довгі години праці, утруднюють значно орґанізаційну працю по відділах. Не то, що не прибувають нові члени, але тяжко вдержати старих, головно в т. зв. молодечих відділах. Прийшло до того, що треба було в нашому районі розвязати два молодечі відділи, із один з них великий, що числив 100 членів. Очевидно, всі ті молоді члени перейшли до старших відділів. Не було кому бути секретарем, а урядуючий секретар не міг через свої години праці їздити по хатах і колектувати вкладки. Заноситься на таке, що молодші відділи всі розвяжуться, бо члени не приходять на збори, а секретар не всилі всіх що місяця бачити. Це станеться тим більше тому, що цього місяця у нас зачнуть пайкування ґазоліни, а тоді без авта в такому великому осередку як Шікаґо, де простір нічого не значить, є технічно неможливо відвідувати сотні членів. В додатку, хлопці відходять далі раз-у-раз до війська, а дівчата секретарської праці не хочуть взяти. Навіть старші відділи, що мають молодших секретарів, мусять постаратися за заступників. От як 252-й відділ, що має доброго, спокійного секретаря п. Миколу Батюка, що в наступну суботу на 7. листопаду відходить до війська, хоч числить вже 44 років. Воєнні зусилля Америки є поставлені на перше місце, а все інше мусить цьому підпорядкуватися і пристосовуватися. Чим скорше так станеться, тим й шкода для У. Н. Союзу буде менша.

Жіноча сторінка у „Свободі" повиннаб викликати серед жіноцтва більше голосів. Коли я писав про „Жіночу Сторінку", то зачепив ту справу на те, щоби розбурхати жінок, щоб заінтересувалися своєю пресою. Сподівався більше дописів. Тимчасом лише пані Катерина Хомяк з Дітройту і бувша головна радна з Ансонії п. Олена Придун відізвалися. Значить, що два осередки українського життя слідять за тим, що діється. А де решта? Дописувач все був великим оборонцем жіночих справ і свобід і зачепив їх на це, щоби розвести дискусію, бож в часі теперішньої війни спаде на жінок увесь тягар праці — в родині і суспільстві, бо чоловіки підуть до війська. Подібне станеться і в У. Н. Союзі, де хоч старші члени до війська не підуть, то їх години праці не позволять їм займатись чим іншим. Ось це треба жінкам мати на увазі.

ЗА ДОВШІ ГОДИНИ ПРАЦІ.

ВАШИНҐТОН. — Інститут Брукінса, що займається дослідами над ріжними суспільними явищами, подав до відома, що в Америці виринає пекуча потреба шістьох нових міліонів робітників, як теж виринає потреба пересічно збільшити число годин на тиждень, з 42 годин, що тепер існують, до 46. — Пару днів передтим президент Рузвелт забрав в тій справі голос і сказав, що нині вже є пересічний робучий тиждень 46—47 годин і не треба його підвищати, бо це перетомлює робітників, а не збільшає їх продуктивности.

ЩЕ ТРЕБА БУЛО ТРОХИ ПОТОРГУВАТИСЬ...

Росія булаб визнала давні совєтсько - польські границі, якби тільки польський уряд був ще трохи торгувався. А властиво, якби був ще підождав кілька днів ґен. Сікорскі, теперішний премієр польського уряду на вигнанню. Так пише „Нови Сьвят", полемізуючи з польським урядом. Каже, що Росії тоді дуже залежало на помочі, щоб її дістати від Аліянтів. Тому вона булаб попустила. Знову те, що є польська армія з тих, що були на Сибірі, то, каже ґазета, це не заслуга польського уряду, а Злучених Держав, що домагались випущення на волю тих поляків і згоди совєтського уряду на сформовання польської армії в Росії.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

НЮКЕСЛ, ПА.

Молодий українець знова виграє.

Молодий наш скрипак, Андрій Лісько, син Андрія і Марії, який вже свого часу виграв перший рекорд з гри на скрипці в повіті Ловренс в стейті Пенсилвенія, тепер знова виграв перше місце в повіті Мегонінґ, стейту Огайо. Грав він трудну композицію Сарасарато „Циґайнервайзен".

Андрій має всього 17 літ й студіює скрипку під навчанням професора музики Йонґставнського каледжу, Е. Мейоровича. Цим разом він пописувався на концерті „Мюзік Тічерс Асосіейшен" в Йонґставні і про нього йонґставнська та нюкеслська преса принесли похвальні рецензії. Бажаємо щиро дальших успіхів.

—o—

НЮКЕСЛ, ПА.

Листопадове Свято.

В день 1. листопаду відсвяткувала наша громада Листопадове свято. Була панахида за українських жовнірів й загибших американських. Відправив о. С. Мусійчук в асисті хору з відповідною проповідю.

Другою точкою був концерт в парохіяльній салі. Програму виповнив хор „Сурма" та діточки рідної школи. Були соля й дуети паннів Юлії й Олі Лісько та Теклі Вересюк. Були й гарно віддані ними вірші. Також діти дали зворушаючу програму, головно в молитві за Україну, підчас якої хор за кулісами співав Вахнянина: „Боже Великий". Дівчатка деклямували: Ярема, Проць, Куць й Дидьо. Гості з Йонґставну, п. Андрій Пашович, співав соля, а його сестра Анастасія віддала зворушаючо дві поеми.

Свято відкрив предсідник громади п. Лісько, а святочну промову виголосив місцевий парох, в якого руках була вся підготовка і управа концерту.

Зібрано поважну суму на місцеві американські гуманітарні цілі, з чого 8 дол. призначено й на українські цілі, в тому $4.50 на пресовий фонд „Свободи".

Громадянин.

ВІДКРИЛИ ПОСАДИ ДЛЯ ЖІНОК ПРИ РАДІО.

Начальник радіової секції „уряду наукового розсліду й розвою" в Вашинґтоні подав до публичного відома, що жінок потребують до радіової служби в 8 вітках воєнної служби. Вже тепер відкриті посади для жінок, які знають на стільки теоретично й практично про шифровання, що могли би перейти іспити радіового оператора.

ВПИСУЙТЕ СВОЇХ ДІТЕЙ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ І В ТАКИЙ СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧІТЬ ЇХ БУДУЧЧИНУ.

„НЕВИННІ" ЗАСОБИ БОРОТЬБИ ПРОТИ НАЦІЗМУ

Доносять зо швайцарського міста Берна про цікавий відгук серед норвежців на націстичну пропаґанду. Показували саме в фільмовім театрі новинки, а між іншими фільму, що мала змальовувати сцену, як німецькі вояки дають поживу голодному цивільному населенні. Як лише показався напис фільми, по театрі роздалися шепоти, які скоро перейшли на голосний сміх. Серед загального сміху хтось крикнув: „Таж це показується фільму назадгусь".

Від самого початку окупації Голяндії націсти показують, якто вони знаменито вміють орґанізувати владу. Між іншим націстичні урядовці доказують це видаванням великого числа помотаних приказів про першенство.

Голяндці на цю систему першенства відкликаються на свій „незорґанізований" спосіб. Передовсім вони слухають приказу до остаточної букви. Коли наприклад фабриці не стане сирівця, заряд фабрики подає про це звідомлення німецькій владі, але не подає це одному урядові, а кожному урядові, який тільки міг би мати владу над цею справою. Таке донесення негайно викликає довжелезні свари між різними бюрами за владу, серед котрих урядники марнують багато часу.

Це голяндці називають: веденням доброї паперової війни.

Жиди в Голяндії мусять, за приказами окупаційної влади, носити на одінню жовту зорю, а не-жиди обовязані дивитися за такою відзнакою й трактувати кожного, що її носить, з погордою.

Тимчасом ця признака нижчости починає мати зовсім противні наслідки від тих, намірених окупаційною владою. Коли жид увійде до стріткари або омнібусу, не-жиди встають і дають йому місце як „наклеймованому". А коли окупаційна влада приказала всім жидам покинути місто Весп, то не лише націстичні урядники, але просто всі не-жиди пішли на залізничу стацію. І не-жиди несли жидам валізки.

Коли голяндський квізлінґ Антон Мусарт приїхав до голяндського міста Гарлему аби виголосити важну промову, його виступ стрінувся з таким запалом, якого навіть він не ждав. На його промову прийшло велике товпище слухачів. І вони оплескували його промову. Властиво не промову, а кожне його слово. Властиво, ледво він відкрив рота, як слухачі почали кричати одобрюючо. Декотрі з них ще й дзвонили дзвінками на роверах, аби підчеркувати свої оплески. Мусерт виголосив довгу промову, його всі оплескували, але ніхто не чув з тої промови ні одного слова.

АМЕРИКАНЦІ З ВІШІ ВИЖИДАЮТЬ ВИМІНИ.

БЕРН (Швайцарія.)— Швайцарські ґазети довідуються, що американські дипльомати й ґазетярі в Віші, які тепер мусять вертатися домів з причини зірвання звязків між Вашинґтоном і Віші, виїдуть незадовго до Шательґіону, де вони остануться, поки не закінчуться переговори щодо їх виміни за французьких дипльоматів і ґазетярів у Злучених Державах.

Інших американців було в неокупованій Франції коло 400 осіб. Були це переважно робітниці Червоного Хреста й інші подібні особи. Вони далі остаються на своїх місцях, лише що тепер будуть мусіти реєструватися як ворожі чужинці.

КОНВОЙОВІ КОРАБЛІ ЗАТОПИЛИ ДВА ПІДВОДНІ ЧОВНИ.

ЛОНДОН. — Воєнні кораблі, що ескортують конвой через Атлянтик, затопили два німецькі підводні човни й ушкодили правдоподібно кілька інших, підчас зудару на північному Атлянтику, що тривав пять днів.

ПРАВО

I.

Щоби люди могли разом жити, розвиватись, щоб одні другим не шкодили, щоби себе взаїмно не винищували, треба якихсь вказівок, як мають заховуватись, що їм вільно, а чого не вільно робити. Без таких вказівок, без таких правил не то не булоб між людьми ладу, порядку, що більше, вони себе перебилиб, майно своє знищилиб. Не моглаб тоді істнувати ні держава, ні громада, ні родина, ні жадне товариство. З цих причин ці вказівки давно повстали. Вже дитині дають поучення, вказівки, впоюють певні правила, щоби знала, як має поступати. Нераз ми чули й чуємо: Стрінеш старшого, зніми шапку й поздорови чемно! Їдеш дорогою, їдь направо! Що ти позичив, віддай! Не вбивай! Не кради! Люби ближнього! — Роби це, не роби тамтого, так і чуємо з усіх усюдів. Без ліку наказів, без числа заказів — без ліку вказівок, правил або, як кажуть з латинська норм. Всі вони порядкують поступками людей, щоби кожний з нас міг жити, щоб один другому не робив пакости. Хоч цих норм так багато, одначе відразу бачимо, що не всі вони однакової сили. Одні з них такі, що ми їх придержуємося лише тоді, коли самі схочемо. Не хочемо, не тримаємося цих норм. От напр. є норма: „Заки вступиш до чужої кімнати, застукай та чекай, аж тебе попросять увійти". Дехто цього тримається, а другі входять без стукання. Або напр. норму: „Люби ближнього!" — не всі заховують, що ми на жаль, надто часто можемо ствердити. Ці норми, що їх маємо заховувати добровільно, є або **конвенціональні** (норми чемности) або **етичні** (норми слушности).

Інакше мається справа з іншими правилами. Їх мусимо придержуватися, чи хочемо, чи не хочемо. До їх виконання можемо бути змушені, бо вони всіх обовязують під примусом. Напр., коли хто не заховував норми: „Їдь направо!" — його до цього примусилиб. Такі норми називають правними, законними. До їх заховання змушують тому, що без них взагалі всяке співжиття людей неможливе. Коли норми чемности тільки помагають, влекшують зносини людей, а норми етичні дають змогу людям розумно удосконалюватися, то норми правні уможливлюють співжиття людей. Отже право — це всі обовязкові норми для уможливлення людям співжиття на якомусь місці, найчастіше в державі. Кажемо в державі, бо вона дбає про послух правам, законам, а також кожна має свої окремі права, закони. А нема ще такого права, якому підчинялисяб усі люди на світі. Одначе й правні норми не однакової сили. Одні з них, т. зв. **норми приказуючі** накладають на нас якийсь обовязок, не питаючи, чи така є воля особи, для якої маємо цей обовязок виконати. Напр норма: не вбивай! Другі норми, т. зв. **очеркуючі** змушують нас до якогось обовязку лише тоді, якщо ці особи хочуть сповнення такого обовязку. Напр.: що ти позичив, віддай!

II.

Права є ріжні, як не однакові є наші справи, наші інтереси. Кожний чоловік потребує передовсім охорони своєї власної особи. Чейже може домагатися, щоб інші не обмежували його свободи, не ушкоджували його тіла, не тикали його життя? І охорону особи дають йому так і названі **права особисті,** або з латинська **індивідуальні.** Та й ці права не багато помоглиб йому, і з ними він загинув би, хочби ніхто не доторкнувся його. Чиж не родиться чоловік немічним, слабим, кволим мов стебелинка? Дав би собі сам раду без мами, батька, братів, сестер, словом родини? Ні, марно загинув би без їх помочи. Тому то **право фамілійне** (родинне) бере в оборону родину, показує, як вона повстає, забороняє довільно й легкодушно її розривати та накладає на дітей обовязок послуху батькам. Зовсім слушно піклується право родиною. Все, що в нас є доброго або злого, то заслуга наших батьків. Вони вчили нас ставити перші кроки, вимовляти перші слова, любити правду, ненавидіти зло. Нещасні ті діти, яким батьки повмирали. Нема кому їх приголубити та добра навчити. Та вчасти лагодить долю сиріт опікунчий суд тим, що надає їм опікуна. Коли й як це діється ва які має обовязки опікун, про це говорить нам **право опікунче.**

Щоб одначе жити, мусить ще чоловік щось їсти, вбратись, десь мешкати, неодну потребу задовольнити. До цього необхідні йому ріжні річи, як напр. земля, хата, убрання і т. п. майно. Хто мав маєтних батьків, той уже господарить лекше, бо батьки вмираючи, полишили йому своє майно в спадщині. І вони, або самі розділили його в тестаменті (заповіті), а суд це затвердив, або суд сам порозділював. До спадщини відноситься окреме **право спадкове.** Одначе й той, що нічого не одержав у спадщині, ще не гине. Хто здоровий, охочий та має голову на плечах, той дасть собі раду в світі. І собі заробить і другому поможе. Аби гільки не лінивий. Не має майна, то має силу, може вміє ремесло, може є лікарем, словом може має щось таке, чого другий не має. Тоді наступає між ними виміна. Ти мені дай, позич, продай, чи як там між ними є, я тобі відроблю, віддам, заплачу і так далі, друге. Щоб однак якийсь був між ними лад, постановляє **право облігаційне** (зобовязання), коли то чоловік має обовязок певній особі щось дати, зробити, взагалі відповідно до обовязку заховуватись. Напр. при купні корови, той, що купує, має обовязок заплатити умовлену ціну, той, що продає, дати корову. Коли вже чоловік дістав якусь річ в свої руки, чи в спадщині, чи дарунком, чи якимсь іншим способом, чи на все, чи на якийсь час, тоді **право річеве** бере його в охорону і дозволяє йому володіти нею, чи тільки користуватися, а всім іншим заборняє йому в цім перешкоджувати.

До самої смерти опікується право кожним чоловіком і його справами. Крім цих вичислених прав, що займаються загалом усіма людьми, є ще такі, що займаються лише деякими людьми або лише певними справами. Найважніші з них, це **право торговельне,** що поучує, як мають заховуватися купці в торговлі, та **право векселеве,** що приписує як поступати при позичках грошей на вексель.

III.

Коли стільки прав береже чоловіка, то він повинен жити мов у раю, може хто подумає. Воно так було би, колиб то люди були ангелами. Та знаєте, як то є на світі. Не всі одної вдачі: один лагідний — другий напасник, той поважний — тамтой легкодух, той слабий — тамтой силач, цей чужого не хоче — другий тільки те й думає, деб зарвати, словом тут мід — там хрін. До того ще часами й інтереси наші суперечні. Що одному корисне, то другому шкідливе. Тому то за своїм правом треба постояти, оборонити його. Одначе не самому робити собі справи, а треба здатися до влади, що нами всіми керує. Вона вже розсудить, хто правий, а хто неправий. На теж держава й суд настановила. На теж вона й приписала в т. зв. **поступованню** (процедурі) **цивільнім,** як то суд має поступати, кои хтось хоче добитися свого права приватного. Суд сам до цих справ не мішається, ае чекає, аж заінтересований забажає від нього розгляду й розсудження. І тоді суд цивільний розглядає цю справу. Навпаки, як хтось нарушить приписи **права карного,** тоді держава з уряду жадає покарання винуватця. Як при цім має поступати суд карний, довідуємося з **поступовання карного.**

Тепер-же, коли ми вже при власти, бож суд це власть, треба ще згадати, що в державі крім суду є ще такі, що видають закони (законодатна власть) і такі, що державою завідують (адміністрація). Тому то дуже важне є **право конституційне,** що порядкує державу саму й її найвищі уряди. Воно нам показує, хто має в державі власть, як та власть поділена, звичайно також межі тої власти. Друге знову право, т. зв. **адміністраційне** приписує, як мають уряди правити, завідувати державою. Напр. що може, а чого не повинен робити міністер, суддя, й т. п. урядник.

Є ще навіть **право міжнародне,** що порядкує відносини одних держав до других.

Якщо приглянемося цим усім правам, побачимо, що одні з них займаються справами людей, другі справами власти (державної), одні охороною людей, другі охороною власти. В перших правах кожний має більше вільности, бо ці права видані в його інтересі. Ті права перші, що займаються справами рівнорядними, називаємо **правом приватним,** бо приватний значить рівний, той, що не має власти. В других знов правах, що пильнують інтересів загалу, кожний мусить підпорядковуватися власти. А що ходить про власть публичну, тому ті права, що займаються справами підчинення, називаємо **правом публичним.**

РАТУЮТЬСЯ ПЕРЕД ВИБУХОМ У ВОРОЖІМ ТЕНКУ.—Це не тіла вбитих вояків, що їх бачимо на землі, десь у пустині, на воєннім терені в Північній Африці. Це австралійські вояки, що знищили німецький тенк, впали на землю, щоб ратуватись перед небезпекою, що їм грозить з боку експльозії вибухових матеріялів, що були в тенку.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

КЛІВЛЕНД, О. — Місячні збори Бр. св. Петра і Павла, від. 102, відбудуться в неділю, 15. листопаду, зараз по Сл. Божій, у гали церковній на Вест 7. вулиці і Калич. Тому, що рік кінчиться, то кожний член повинен вирівнювати свої вкладки. — Юрій Гриняк, предс.; Д. Дорош, кас.; Микола Бусько, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Збори Тов. Зап. Січ, від. 75, відбудуться в неділю, 15. листопаду, точно в год. 1. пополудні, в салі У. Н. Дому при Мартін улиці. Просимо членів прийти на збори, бо маємо важні справи до полагодження, довгуючих членів просимо вирівнати свої залеглости, щоб не переносити довгів на наступний рік. — За уряд: К. Костирка, предс.; І. Слупецький, кас.; М. Присташ, секр.

РОВЕЙ, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. Згода, від. 294, відбудуться в суботу, 14. листопаду, в год. 8. ввечір, в гали, де завжди. Приявність всіх членів конечна. Котрий член взяв позичку, хай принесе процент. Довгуючі члени хай прийдуть заплатити вкладки, щоб не були суспендовані. Просимо привести нових членів, як молодих так і старших, за що дістанете нагороду. — За уряд: І. Король, предс.; С. Музика, кас.; Я. Салій, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Місячні збори Тов. У. Н. Союзу, від. 292, відбудуться в неділю, 15. листопаду, в годині 1. пополудні, в гали У. Н. Дому, 4655 Мартін. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо маємо важні справи до полагодження. Ті члени, що дістали повідомлення в справі плачення процентів від своїх позичок на грамотах, хай стараються хоч процент заплатити. Є такі члени, що як взяли позичку в 1933 році, то ані не згадують. Не кажіть: а що, то я маю ще від своїх грошей платити процент? Рівнож пригадую тим членам, що мають звичай зволікати з плаченням вкладок по кілька місяців, хай будуть такі добрі і вже тепер при кінци року вирівнають. Просимо старатись про приєднування нових членів. — В. Дідик, предс.; П. Кізел, секр.; І. Андрусевич, кас.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Тов. Зап. Січ, від. 367, відбудуться в неділю, 15. листопаду, в год. 1:30 пополудні, в галі церковній. Просимо всіх членів явитись на збори, бо є важні справи до вирішення. Пригадуємо членам, що довг за вкладки не будеться переносити на наступний рік і кожний член обовязково мусить вирівнати свій довг на наступний місяць. Не забуваймо приєднувати нових членів до Союзу і Товариства. — За уряд: М. Сорохтей, П. Лиско, Р. Дмитрів.

СКРЕНТОН, ПА. — Тов. Над Збруча, від. 280, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 15. листопаду, в годині 2. пополудні, в Укр. Гор. Клюбі, 608 Вест Лакавана Еве. Приявність всіх членів є обовязкова. Рівнож члени, що затягають з плаченням вкладок, мають старатись платити на час. — За уряд: О. Запоточний, С. Говка, Р. Рубльовський.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Збори Тов. Любов, від. 45, відбудуться в неділю, 15. листопаду, зараз пополудні, в домі Тов. Горожан, 847 Н. Френклин ул. Просимо членів, щоб зійшлись на означений час, бо опісля Тов. Любов візьме участь у поході в честь членів, котрі тепер сповняють активну службу в збройних силах Злучених Держав. Пригадуємо членам, що дуже є пожаданим вирівнати залеглости в цім місяці, бо наступного місяця прийде контроля, то не дуже приємно перечитувати імена довжників. Ті члени, що залягають з процентом від позичок на грамоти, можуть вирівнати на цих зборах, бо отримано рахунок від гол. управи. — Г. Грищишин, пр.; А. Гарасим, кас.; Т. Малик, секр.

АЛЕНТАВН, ПА. — Бр. св. Арх. Михаїла, від. 147, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 15. листопаду, на гали парохіяльній, 803 Фронт Стр., у 2. годині пополудні. Просимо членів прийти на означений час тай вирівнати свої залеглости так, щоби до нового року кожний член сповнив свій обовязок. — За уряд: Й. Матковський, предс.; І. Рудакевич, кас.; І. Федорак, секр.

ГАРТФОРД, КОНН. — Місячні збори Бр. св. Івана Хрестителя, від. 277, відбудуться в неділю, 15. листопаду, в год. 2. пополудні, в церковній гали, 23 Волнот ул. Просимо всіх членів прийти, бо будуть важні справи до полагодження. — За уряд: В. Дерлиця, предс.; Н. Хорнат, кас.; П. Курко, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Бр. св. Василія, від. 339, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 14. листопаду, в годині 7. ввечір, в домі Громади, 3822 Норт Лавренс ул. Просимо всіх членів, місцевих і позамісцевих, бути приявними на цих зборах. — За уряд: Іван Сорока, предс.; Марко Куничка, кас.; Андрій Хромяк, секр.

МЕНВІЛ, Н. ДЖ. — Збори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 349, відбудуться 15. листопаду в годині 2. в Набожинського. Обовязком членів і урядників є прийти на збори на означений час. — Н. Лісний, секр.

ТАРЗАН, ч. 666. Агонія дитини.

Тарзан далі працював над нашийником з золота і перемінював його на гачки на риби. Золото під його сталевими пальцями змінювало свій вигляд.

Кожний раз, як гачок був готовий, його гострим кінцем Тарзан проколював собі шкіру до самої крови. Це мало давати примани рибам.

Та в тій саме хвилині дитина пані Дальбін почала кричати. „Вона голодна, хоче молока, а де тут дістати молока", жалісно промовила мама.

Крик дитини відався в серце Тарзана. Йому було дуже жаль тої бідної дитини, але чим він міг їй помогти? Він задумано мовчав.